

другий, у ньому більш ніж дві третини – люди до 49 років. «Найстарший» – третій кластер, в ньому 56% – люди старші за 50 років, а майже кожен п'ятий – у віці «70 та більше років». Кластер опонентів заміщення природного газу характеризується дещо молодшим віком респондентів порівняно з третім кластером.

Особливості інформаційно-комунікаційної стратегії щодо представників визначених кластерів.

Проведений аналіз дозволив уточнити стратегію інформаційно-роз'яснювальної роботи, зробити її орієнтованою на окремі кластери.

Представники першого, здавалося би, не потребують додаткового інформаційного впливу, адже вони вже на боці біоенергетичного проекту. Але це не так. Потрібно «підживлювати» їхню віру в позитивний результат проекту, висловлювати їм вдячність і повагу, запрошувати на заходи. Інформаційно-комунікаційні заходи для представників цього кластеру, враховуючи їхній високий рівень освіти і порівняно молодий вік, можуть містити раціональну аргументацію і за своєю формою подання бути орієнтованими на молодь та батьків дітей дошкільного та шкільного віку.

Для представників другого кластеру, переважно молодих та середнього віку людей, варто давати більше інформації та прикладів використання біомаси в комунальній теплоенергетиці, роблячи акцент на позитивних економічних та соціальних наслідках таких технологій. Треба інформувати їх, що використання біоенергетики покращить ситуацію з кліматом та зменшить енергозалежність України. Інформаційно-комунікаційні заходи, що плануються для цього сегменту, теж мають бути цікавими для молоді та батьків дітей шкільного та дошкільного віку. Крім того, враховуючи рівень освіти людей із цього кластеру, інформаційні матеріали мають бути не переобтяжені складними технічними подробицями.

Представники третього кластеру – старші люди з переважно середньою та початковою освітою – потребують позитивних прикладів, підкріплених емоційно. Такі особистості зазвичай діють як усі, за прикладами, звичаями та традиціями. Для них використання біопалива слід подавати як звичну практику багатьох людей, може, і з інших країн, але за способом життя та поглядами подібних до них.

Представники четвертого кластеру переважно високоосвічені, але вони відкидають необхідність заміщення газу взагалі, тим більше біомасою. Щодо цього кластеру стратегія має бути диверсифікованою, адже причини відмови від заміщення природного газу можуть бути дуже різними. Це побоювання щодо браку коштів у країні, сумніви щодо зручності використання біомаси замість газу та екологічності місцевих АДЕ. Невіра у місцеві джерела енергії призводить до відмови від заміщення газу взагалі. Ці та інші побоювання потребують розвінчання, у тому числі й за рахунок раціональної аргументації.

Усі страхи щодо впровадження біоенергетичного проекту потребують ретельного вивчення і цілеспрямованого впливу.

Так, у миргородському проекті виявили, що частина людей вважає солому нетривким і неефективним для утворення тепла паливом і що її взагалі не вистачить, наприклад, при неврожай пшениці. Деякі люди побоювалися пожежі на складі соломи; інші – що солома буде розсипатися і розноситися під час зберігання та транспортування; що техніка, яка використовуватиметься для перевезення соломи, заважатиме жителям оточуючих будинків та розбиватиме дороги. Для заспокоєння усіх цих хвилювань розробили інформаційну листівку, яку поширювали серед миргородців, особливо мешканців територій, прилеглих до складу соломи і котельні, а також розмістили на сайті Миргородської міської ради.

Сподіваємося, що отримані протягом реалізації Проекту USAID «Місцеві альтернативні джерела енергії: м. Миргород» результати будуть корисними для планування інформаційно-комунікаційних заходів із підтримки інших біоенергетичних проектів в Україні.

Висловлюємо подяку представникам районних, вулиць та будинкових комітетів м. Миргорода за допомогу і участь у проведенні дослідження громадської думки

Розроблено ВБО «Інститут місцевого розвитку»

04655, Україна, м. Київ, вул. Ігорівська, 14А
Тел.: +380 44 4287610, Факс: +380 44 4287612
office@mdi.org.ua
www.mdi.org.ua
<https://www.facebook.com/mdiorgua>

Місцеві альтернативні джерела енергії: м. Миргород

БІОПАЛИВНИЙ ПРОЕКТ У МИРГОРОДІ: ОТРИМАТИ ГРОМАДСЬКУ ПІДТРИМКУ

Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Місцеві альтернативні джерела енергії: м. Миргород» (2013-2015 рр.) за підтримки Полтавської ОДА та Миргородської міської ради.

За 2 роки втілення Проекту у місті побудували повну логістичну інфраструктуру зі збирання, транспортування, зберігання та постачання місцевої біомаси (соломи) для потреб комунальної теплоенергетики. Місто отримало реконструйовану котельню із сучасними газовими та твердопаливним котлом для теплозабезпечення житлового мікрорайону, великий склад для зберігання річного запасу соломи, нову спеціалізовану техніку.

БІОПАЛИВНИЙ ПРОЕКТ У МИРГОРОДІ: ОТРИМАТИ ГРОМАДСЬКУ ПІДТРИМКУ

Чому містяни мають підтримувати заходи із заміщення природного газу біомасою в системі централізованого теплопостачання?

Городянин – людина, відповідальна за те, що відбувається в місті. Саме тому пересічний мешканець має розуміти, для чого провадяться подібні перетворення, які ризики та можливості передбачають. Біоенергетичні проекти – річ важлива, та практика свідчить, що не всі готові до їхнього впровадження. Для того, аби переконати громаду в необхідності побудови інноваційної інфраструктури як частини сталого енергетичного розвитку міста, треба наполегливо працювати. Тоді проекти матимуть потужну підтримку.

Чому досвід Проекту USAID «Місцеві альтернативні джерела енергії: м. Миргород» у формуванні громадської підтримки може бути корисним для тих, хто планує або вже впроваджує подібні проекти?

Інформаційна стратегія миргородського Проекту базувалася на низці досліджень громадської думки – інтерв'ю, фокус-групах (рис. 1), масових опитуваннях.

Рисунок 1 – Проведення фокусних груп у Миргороді

Початкове ставлення городян до біоенергетичних проектів можна вважати типовим для багатьох міст України. Тому результати досліджень громадської думки в Проекті, що впроваджувався в Миргороді, можуть бути орієнтиром для розроблення як загальної стратегії

інформаційно-просвітницької роботи, так і конкретних заходів у інших біоенергетичних проектах, де не передбачене проведення досліджень громадської думки.

Як визначали вихідну структуру населення м. Миргорода за ставленням до заміщення природного газу біомасою?

У серпні 2015 р. для підвищення ефективності інформаційно-просвітницької кампанії спеціалісти ВБО «Інститут місцевого розвитку» провели масове опитування миргородців. У ньому взяли участь 766 респондентів. Результати опитування лягли в основу статистичної моделі – типології мешканців за їхнім ставленням до заміщення природного газу соломомою у централізованому теплопостачанні. Застосували кластерний аналіз для автоматизованого групування респондентів в однорідні за їхнім ставленням до цього питання класи – кластери (рис. 2).

Рисунок 2 – Розподіл респондентів на кластери, %

Характеристики кластерів:

1 кластер (25% респондентів) – «прихильники біоенергетики». Представники цього кластеру є прихильниками заміщення газу в Україні та, зокрема, в м. Миргороді. Серед альтернативних джерел енергії (АДЕ), якими найбільш доцільно замінити вичопні види палива, вони віддають перевагу соломі та деревині (дровам, щепі, трісці тощо). Вони знають про біоенергетичний проект у Миргороді та позитивно ставляться до використання соломки в комунальному теплопостачанні. Очікування від біоенергетичних проектів у них позитивні – вони вірять, що використання соломки для централізованого теплопостачання зменшить енергетичну залежність України від країн-експортерів природного газу; що використання біопалива дозволить скоротити викиди парникових газів у повітря, та знизить залежність тарифів на теплопостачання від зростання цін на імпортований природний газ.

2 кластер (15% респондентів) – «прихильники заміщення газу без біоенергетики». Ці люди є також прихильниками заміщення газу в Україні та Миргороді. Проте вони не обізнані або не змогли визначитися, на які джерела енергії або види палива доцільно частково замінити газ у м. Миргороді для централізованого теплопостачання. Про миргородський проект вони не знають; не визначилися щодо ставлення до використання соломки в комунальному теплопостачанні або говорять, що це їх не стосується. Позитивного результату від заміщення природного газу біопаливом, на їхню думку, не буде.

3 кластер (26% респондентів) – «не знають, не визначилися». Ці респонденти не мають визначеної думки щодо заміщення природного газу в Україні та Миргороді, не знають взагалі, чим його можна замінити. Про миргородський проект не чули, визначеного ставлення до нього не мають, як і певних очікувань від інших біоенергетичних проектів. Проте вони схильні думати, що використання біопалива ніяк не покращить ситуацію зі зростанням тарифів на централізоване опалення.

4 кластер (35% респондентів) – «противники заміщення газу та біоенергетики». Опитані з цього кластеру проти заміщення природного газу в Україні взагалі та Миргороді, зокрема. Вони здебільшого чули про миргородський проект і ставляться до нього негативно; також впевнені, що використання соломки для централізованого теплопостачання ніяк не зменшить енергетичну залежність України; що використання біопалива не скоротить викиди парникових газів у повітря та не знизить залежність тарифів на теплопостачання від зростання цін на природний газ.

Статеві-вікові характеристики та рівень освіти представників визначених кластерів.

Зазначені чотири кластери відрізняються за освітою респондентів. Так, серед прихильників біоенергетики (1 кластер) більше людей із вищою освітою, ніж у другому кластері, 42% проти 29%. Ще менше респондентів із вищою освітою серед третього кластеру – тих, хто не знає і не визначився – 23%. Проте серед противників заміщення газу теж достатньо людей з вищою освітою – 32%.

Є значущі відмінності між кластерами й за віком. Представники перших двох – прихильники біоенергетики та заміщення газу без біоенергетики – наймолодші, особливо